

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 288/2014-22

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 24. júla 2014 v senáte zloženom z predsedu Ľubomíra Dobríka, zo sudkyne Jany Baricovej a sudcu Rudolfa Tkáčika prerokoval sťažnosť J. R., zastúpeného advokátkou JUDr. Tatianou Polkovou, Advokátska kancelária, Gaštanová 3077/17, Žilina, pre namietané porušenie jeho základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 315/2009 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo J. R. na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 315/2009 **p o r u š e n é b o l o .**

2. Okresnému súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 315/2009 p r i k a z u j e konať bez zbytočných priet'ahov.

3. J. R. p r i z n á v a finančné zadost'učinenie v sume 500 € (päťsto eur), ktoré j e Okresný súd Bratislava I p o v i n n ý vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Bratislava I j e p o v i n n ý uhradiť J. R. trovy konania v sume 275,94 € (slovom dvestosedemdesiatpäť eur a deväťdesiatštyri centov) do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia na účet jeho právnej zástupkyne advokátky JUDr. Tatiany Polkovej, Advokátska kancelária, Gaštanová 3077/17, Žilina.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 288/2014-10 z 24. apríla 2014 prijal na ďalšie konanie sťažnosť J. R. (ďalej len „sťažovateľ“) podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), ktorou namietal porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 315/2009.

Predsedníčka okresného súdu sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadrila k sťažnosti podaním sp. zn. Spr. 3279/2014 doručeným ústavnému súdu 30. júna 2014, v ktorom ku skutkovej a právnej zložitosti sporu uviedla:

„... K veci samej si dovoľím poukázať na vyjadrenie zákonnej sudkyne H. H., v ktorom poukázala na to, že sa jedná o sudcovskú diskriminačnú žalobu, pričom ona sama si ako sudkyňa podala obdobnú diskriminačnú žalobu s tým, že až do nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn.: II. ÚS 16/2011 - 18 zo dňa 18. 9. 2013, zverejneného v marci 2014 nebola jednoznačne ustálená otázka zaujatosti zákonného sudcu, ktorý si sám podal antidiskriminačnú žalobu. Existovali odlišné rozhodnutia a názory senátov Krajského súdu v Bratislave i Najvyššieho súdu SR, pričom až v predmetnom náleze sp. zn.: II. ÚS 16/2011-18 Ústavný súd SR vyslovil, že sudcovia, ktorí si diskriminačnú žalobu podali, sú z rozhodovania pre ich vzťah k veci vylúčení, aktuálne sa preto na tunajšom súde rozhoduje o prerozdelení diskriminačných sudcovských žalôb zmenou rozvrhu práce a pridelenie vecí sudcom, ktorí si diskriminačné žaloby nepodali. H. H., aby nerozhodla vo veci ako nezákonná sudkyňa a neporušila tým základné ústavné právo navrhovateľov, čakala na rozhodnutia Krajského súdu v Bratislave, Najvyššieho súdu SR i Ústavného súdu SR, ktorý rozhodol s konečnou platnosťou nálezom sp. zn.: II. ÚS 16/2011-18, a preto vzniknuté prieťahy v konaní nie sú subjektívneho charakteru.

K veci samej uvádzam, že sa jedná o vec po skutkovej i právnej stránke zložitú. Na celkovú dĺžku súdneho konania malo o. i. vplyv i to, že na strane navrhovateľov vystupuje vysoký počet - spolu 24 účastníkov, ktorí v priebehu konania realizujú svoje procesné práva a podávajú procesné návrhy, zároveň v dôsledku zmien ich adries vznikajú problémy s doručovaním písomností zo strany súdu.

V prípade, ak Ústavný súd Slovenskej republiky dospeje k záveru, že právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov bolo porušené, dovoľujem si požiadať Ústavný súd Slovenskej republiky, aby pri rozhodovaní o priznaní finančného zadosťučinenia vzal do úvahy vyššie uvedené objektívne dôvody a sťažovateľovi aby uplatnený nárok na finančné zadosťučinenie nepriznal v plnej výške.

Konečné rozhodnutie ponechávam na zváženie Ústavnému súdu Slovenskej republiky...“

Súčasťou vyjadrenia bola chronológia procesných úkonov okresného súdu, z ktorej okrem iného vyplýva:

„... K samotnému priebehu konania vo veci vedenej na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 18 C/315/2009 uvádzam vykonané procesné úkony súdu a účastníkov konania, a to od doručenia návrhu na začatie konania na tunajší súd dňa 20. 11. 2009. Žalobným návrhom zo dňa 11. 11. 2009 sa navrhovateľ spolu s ďalšími 23 žalobcami voči odporcovi označenému ako Slovenská republika - Ministerstvo spravodlivosti SR domáha náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch podľa zákona č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon).

Dňa 25. 7. 2011 daný pokyn zákonnej sudkyne na ďalší postup vo veci.

Dňa 30. 8. 2011 daný pokyn vyššieho súdneho úradníka na vyrubenie súdneho poplatku za návrh navrhovateľom, ktorý poplatok bol kanceláriou vyrubení výzvou zo dňa 19. 9. 2011.

Dňa 30. 9. 2011 na súd doručené podanie navrhovateľa v 3. rade, dňa 4. 10. 2011 navrhovateľa v 10. rade, dňa 4. 10. 2011 navrhovateľa v 9. rade - sťažovateľa, dňa 5. 10. 2011 navrhovateľa v 13. rade, dňa 6. 10. 2011 navrhovateľa v 5. rade, ktorými podaniami sa vyjadrili k výzve na úhradu súdneho poplatku a požiadali súd o oslobodenie od platenia súdneho poplatku.

Dňa 4. 10. 2011 navrhovateľka v 15. rade oznámila súdu zmenu adresy, dňa 3. 11. 2011 navrhovateľka v 23. rade oznámila súdu zmenu svojej adresy.

Dňa 10. 10. 2011 na súd doručené podanie navrhovateľa 6. v rade, dňa 10. 10. 2011 navrhovateľa v 4. rade, dňa 12. 10. 2011 navrhovateľa v 1. rade, dňa 13. 10. 2011 navrhovateľa v 11. a 14. rade, dňa 19. 10. 2011 navrhovateľa v 19. rade, dňa 24. 10. 2011 navrhovateľa v 8. rade, dňa 25. 10. 2011 navrhovateľa v 18. rade, dňa 26. 10. 2011 navrhovateľa v 22. rade, dňa 26. 10. 2011 navrhovateľa v 20. rade, dňa 3. 11. 2011 navrhovateľa v 21. rade, dňa 4. 11. 2013 navrhovateľky v 23. rade, dňa 7. 11. 2011 navrhovateľa v 24. rade, ktorými podaniami sa vyjadrili k výzve na úhradu súdneho poplatku a požiadali súd o oslobodenie od platenia súdneho poplatku.

Dňa 13. 10. 2011 doručené späťvzatie návrhu navrhovateľkou v 6. rade.

Dňa 14. 8. 2012 daný pokyn vyššieho súdneho úradníka na preposlanie výzvy na úhradu súdneho poplatku navrhovateľke v 15. rade na novú adresu.

Dňa 10. 12. 2012 na súd doručené podanie sťažovateľa - návrh na zmenu petitu žaloby, oznámenie o zaplatení súdneho poplatku, žiadosť o vylúčenie veci zo spoločného konania, späťvzatie žiadosti o oslobodenie od platenia súdneho poplatku.

Dňa 21. 3. 2013 súd navrhovateľov, ktorí požiadali súd o oslobodenie od súdnych poplatkov vyzval na zdokladovanie ich majetkových pomerov.

Dňa 22. 4. 2013 do spisu doručené podanie navrhovateľa v 9. rade - sťažovateľa -urgencia.

Dňa 21. 5. 2013 doručené vyplnené tlačivo pre dokladovanie pomerov navrhovateľa v 24. rade.

Dňa 23. 5. 2013 doručené vyplnené tlačivo pre dokladovanie pomerov navrhovateľa v 20. rade.

Dňa 23. 5. 2013 doručené vyplnené tlačivo pre dokladovanie pomerov navrhovateľa v 18. rade.

Dňa 24. 5. 2013 doručené vyplnené tlačivo pre dokladovanie pomerov navrhovateľa v 9. rade.

Dňa 30. 5. 2013 daný pokyn sudkyne na ďalší postup vo veci.

Dňa 25. 9. 2013 úradný záznam súdnej tajomníčky, výzva na úhradu súdneho poplatku za návrh zasielaná navrhovateľke v 23. rade na novo oznámenú adresu jej pobytu.

Dňa 4. 11. 2013 doručené podanie navrhovateľky v 23. rade, ktorým sa vyjadrila k výzve na úhradu súdneho poplatku a požiadala súd o oslobodenie od platenia súdneho poplatku...“

Z obsahu sťažnosti a zo súdneho spisu okresného súdu sp. zn. 18 C 315/2009 ústavný súd zistil rovnaké skutočnosti, čo sa týka predloženej chronológie, aké uviedol okresný súd, preto ich považoval za preukázané, pričom vec do rozhodnutia senátu ústavného súdu nie je skončená.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Sťažovateľ sa sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov..., ako aj práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch...

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry (IV. ÚS 15/03, I. ÚS 24/03, II. ÚS 66/03), v súlade s ktorou možno za konanie (postup) súdu odstraňujúce právnu neistotu sťažovateľa v konkrétnom posudzovanom prípade považovať také konanie, ktoré smeruje k právoplatnému rozhodnutiu vo veci alebo k odstráneniu jeho právnej neistoty zákonom dovoleným spôsobom. K vytvoreniu právnej istoty preto dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu (III. ÚS 127/03).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 74/02, III. ÚS 111/02, III. ÚS 142/03) zohľadnil tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická

zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prerokovávanej veci.

1. Pokiaľ ide o právnu a skutkovú zložitosť veci, ústavný súd konštatuje, že konania o diskriminačnej žalobe tvoria bežnú súčasť rozhodovacej agendy všeobecných súdov a v zásade ich nemožno považovať za právne ani skutkovo zložité. Okresný súd vo vyjadrení k sťažnosti síce uviedol, že zo skutkového hľadiska ide o zložitejší spor, s čím sa ústavný súd čiastočne stotožňuje, pretože v konaní vystupuje 24 žalobcov, avšak doterajší zdĺhavý priebeh napadnutého konania ústavný súd nemôže pripísať iba na vrub prípadnej faktickej náročnosti prerokovávanej veci. Ústavný súd poukazuje aj na to, že v danom prípade ide čiastočne o právne zložitú vec vzhľadom na to, že judikatúra všeobecných súdov vo veciach sudcovských diskriminačných žalôb nie je ešte ustálená.

2. Pri posudzovaní druhého kritéria, t. j. hodnotenia prípadných zbytočných prietahov v konaní, ústavný súd dospel k záveru, že k dĺžke posudzovaného konania podstatne neprispeli okolnosti na strane sťažovateľa.

3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu v posudzovanej veci a poukazuje na to, že trvanie napadnutého konania viac ako 4 a pol roka na okresnom súde je už samo osebe neprimerané.

Okresný súd vykonal síce množstvo procesných úkonov, ako to vyplýva z predloženého prehľadu, a ústavný súd nezistil väčšie obdobia jeho úplnej nečinnosti, ale napriek tomu ústavný súd poukazuje na to, že dĺžka predmetného konania je neprimeraná.

Uvedený postup okresného súdu nesvedčí o tom, že by svoju činnosť organizoval v súlade s povinnosťou uloženou mu v § 100 ods. 1 OSP, aby bola vec čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Keďže všeobecný súd v rozsahu svojej právomoci nesie zodpovednosť aj za zabezpečenie efektívneho postupu, ktorý mal smerovať k odstráneniu právnej neistoty,

v ktorej sa sťažovateľ v predmetnej veci počas súdneho konania nachádzal, čo je základným účelom práva zaručeného v citovanom článku ústavy (pozri napr. I. ÚS 41/02) a jeho neefektívna činnosť mala rozhodne vplyv na doterajšiu dĺžku konania, ústavný súd preto nemohol akceptovať vyjadrenie okresného súdu, že vo veci samej konal a dĺžka konania je spôsobená objektívnymi dôvodmi.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti preto ústavný súd dospel k názoru, že doterajším postupom okresného súdu v konaní, ktoré je ním vedené pod sp. zn. 18 C 315/2009, došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Pretože ústavný súd zistil porušenie označeného základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru okresným súdom v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 315/2009, prikázal mu, aby vo veci konal bez zbytočných priet'ahov, a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza sťažovateľ domáhajúci sa rozhodnutia súdu vo svojej veci.

III.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'učinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Z ustanovenia § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde vyplýva, že ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadost'učinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti žiadal aj o priznanie finančného zadost'učinenia v sume 3 000 € z dôvodov v nej uvedených.

Cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je dovriešenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

Podľa názoru ústavného súdu prichádza v tomto prípade do úvahy aj priznanie finančného zadost'učinenia. Pri jeho určení ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Ústavný súd vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 315/2009 berúc do úvahy konkrétne okolnosti danej veci považoval priznanie sumy 500 € sťažovateľovi za primerané finančné zadost'učinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde. Pri priznaní primeraného finančného zadost'učinenia zoberal ústavný súd do úvahy aj to, že v konaní vystupuje 24 žalobcov a judikatúra všeobecných súdov vo veciach sudcovských diskriminačných žalôb nie je ešte ustálená.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o náhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom. Právna zástupkyňa sťažovateľa trovy konania vyčíslila sumou 275,96 €, a to za dva úkony právnej služby (prevzatie právneho zastúpenia vrátane prvej porady s klientom, sťažnosť).

Ústavný súd podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) priznal sťažovateľovi náhradu trov konania. Základom pre výpočet náhrady za úkon právnej služby je v danom prípade priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2012 v sume 781 €. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom

súde) náhradu trov konania za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2013 (príprava a prevzatie vecí a písomné vyhotovenie sťažnosti) po 130,16 €. Ďalej má právna zástupkyňa sťažovateľa aj nárok na náhradu režijného paušálu 7,81 € za jeden úkon podľa vyhlášky. Náhrada trov konania, ktorú ústavný súd priznal sťažovateľovi, spolu predstavuje sumu 275,94 €.

Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. júla 2014